

NJËZET VJET TË FRYTNIMIT TË ASISTUAR MJEKËSOR NË KOSOVË

Afrim Muhaxhiri

Specialist i Gjinekologjisë
dhe Obstetrikës

Këtë Vit Shënojmë 46-vjetorin e Louise Brown, fëmijës së parë të ngjizur përmes Frytnimit të Asistuar Mjekësor (FAM), një ngjarje e rëndësishme në fushën e mjekësisë riprodhuese. Për më tepër, kanë kaluar dy dekada të plota që kur kemi iniciuar përfshirjen tonë në fushën e Frytnimit të Asistuar Mjekësor në Kosovë.

Më 05.02.2024 në Kosovë shënuam 20 vjetorin e lindjes së fëmijës së parë me metodën e Frytnimit të Asistuar Mjekësor (FAM-IVF). Sot, ajo gëzon shëndet të plotë dhe ndjek studimet për shkencë mjekësore.

Ky rrugëtim, për realizimin e lindjes së parë në Kosovë me metodën e FAM-IVF ishte i vështirë dhe sfidues.

Në vitin 2001, me ndihmën profesionale të Dr. Thomas Gerhard, filluam të kryejmë endoskopi intervenuese falas për herë të parë në Kosovë. Pas një studimi të gjerë njëvjeçar tek pacientët e trajtuar me probleme endoskopike, arritëm në një konstatim domethënës në lidhje me incidencën e lartë të infertilitetit në Kosovë. Rrjedhimisht, vendosëm dhe planifikuam të fillojmë aplikimin e procedurave të FAM-IVF në Kosovë, bazuar në kuadrin ligjor ekzistues asokohe në Kosovë.

Falë bashkëpunimit me Dr. Thomas, vendosëm kontakte me Prof. Eberhard Nieschlag nga Instituti i Mjekësisë Riprodhuese në Muenster. Tutje, Dr. Afrim Kotori dhe unë, filluam edukimin në fushën e Frytnimit të Asistuar Mjekësor (FAM) po në këtë institut. Ndërkaq, edukimi ynë profesional

vazhdoi në Klinikën e Qendrës për IVF të Dr. Goehring në Rotenburg.

Në korrikun e vitit 2003, filluam fazën fillestare të shërbimit të IVF në Kosovë ku për fat të mirë puna jonë rezultoi me shtatzëni të suksesshme që në grupin e parë të pacientëve. Kjo arritje ishte produkt i një përpjekjeje kolektive, që përfshinte punën e palodhshme të një sërë profesionistësh mjekësor.

Pavarësisht faktit se shtatzënia e parë me FAM-IVF shënoi një moment historik të rëndësishëm, në të njëjtën kohë indikoi se rrugëtimi ynë sapo kishte filluar. Duke reflektuar mbi këtë arritje, më kujtohen edhe sot fjalët e Patrick Stepto: "Ky është vetëm fundi i fillimit..."

Si udhëheqës i ekipit, më tutje u ballafaqova me një mori sfidash dhe u përballa me probleme të panjohura në lidhje me infertilitetin që rezultuan në një shkallë të ulët të suksesit dhe me shumë netë pa gjumë. Megjithatë, ne ishim të vendosur për të marrë përsipër këtë projekt sfidues duke u konsultuar me kolegë, duke përmirësuar ekspertizën tonë dhe duke fituar njohuri të vlefshme nga profesionistë të respektuar nga qendrat e njohura të IV-it në Evropë, të tilla si FCH Hamburg, Universiteti Vrije në Bruksel, IVI Valencia dhe CERF në Freiburg. Njëkohësisht, vlen të përmendet edhe ndihma e ofruar nga Prof. Gesithoewel dhe Biol Alexandra Oxchner, si në aspektin humanitar ashtu dhe në ekspertizën profesionale, të cilët erdhën në Kosovë për të dhënë mbështetjen e tyre në këtë projekt. Gjithashtu, jemi tejet mirënjohës ndaj

Figura 1. Gjatë LPSC në vitin 2001

Korrespondenca:
afrim_muhaxhiri@hotmail.com

Prof. Tomaz Tomazevic nga Klinika Gjinekologjike në Lubjanë, për bashkëpunimin që nga viti 2010, në fushën e endoskopisë dhe infertilitetit.

Fillimisht, shkalla jonë e suksesit për transfer embrional (ET) për cikël ishte 10%. Ky rezultat i arritur në mjekësi është sukses i shënuar vetëm 4 vite pas luftës shkatërrimtare që e përjetoi vendi ynë.

Me përparimin e bërë në protokollet e stimulimit, trajtimin e përmirësuar të oociteve, ndryshimeve në teknologjinë e transferimit dhe përvojën e arritur, nivelet tona të suksesit panë një përmirësim të ndjeshëm. Pas një dekade, shkalla e suksesit është rritur mbi 37%, ndërsa sot, pas 20 vitesh përkushtimi, tejkalon 50% për cikël.

Sot jemi dëshmitarë të shtyerjes me vetëdije të kohës për të lindur fëmijë nga çiftet bashkëshortore, rritjes së numrit të shklorëzimeve dhe rritjes së përqindjes së infertilitetit mashkullor.

Para gjysmë shekulli përqindja e infertilitetit ka qenë rreth 7%, kurse sot është prezent në 18% të çifteve bashkëshortore. Parashikohet, sipas të dhënave të OBSH, që pas 10 vjetësh rreth 30% të çifteve të kenë probleme të infertilitetit.

Në të kaluarën shkak kryesor i infertilitetit ka qenë dëmtimi i tubave për shkak të inflamacionit, kurse sot faktori mashkull prin me 53%.

Në të ardhmen e afërt pritet që të fillojë punën edhe Shërbimi i Infertilitetit në Klinikën Obstetrike dhe Gjinekologjike në SHSKUK.

Mbetet detyrë parësore e të gjithë neve edukimi i gjeneratave të reja për teknikat e fertilizimit të asistuar.

Deri sot, përmes funksionimit të Shërbimeve të FAM-IVF në spitalet private në Kosovë kanë lindur mijëra fëmijë.

Ky fakt mund të llogaritet si kontribut i Frytnimit të Asistuar Mjekësor në përmirësimin e vlerave demografike të çrregulluara në vendin tonë.

Suksesi i Frytnimit të Asistuar Mjekësor në shumë shtete evropiane arrin 5% në rritje të natalitetit vjetor, madje në Danimarkë arrin kuotën 10%.

Sipas shumë analizave në mjekësi, në shekullin e kaluar Frytnimi i Asistuar Mjekësor renditet në 15 të arriturat mjekësore më të mëdha.

Duke reflektuar në procesin e gjatë të rrugëtimit tonë dhe të arriturat, ne vlerësojmë se shërbimet e FAM në Kosovë kanë sjellë shpresë dhe suksese të paimagjinueshme më parë tek shumë çifte që janë përballur apo përballen me infertilitetin në synimin e tyre për të krijuar familje.

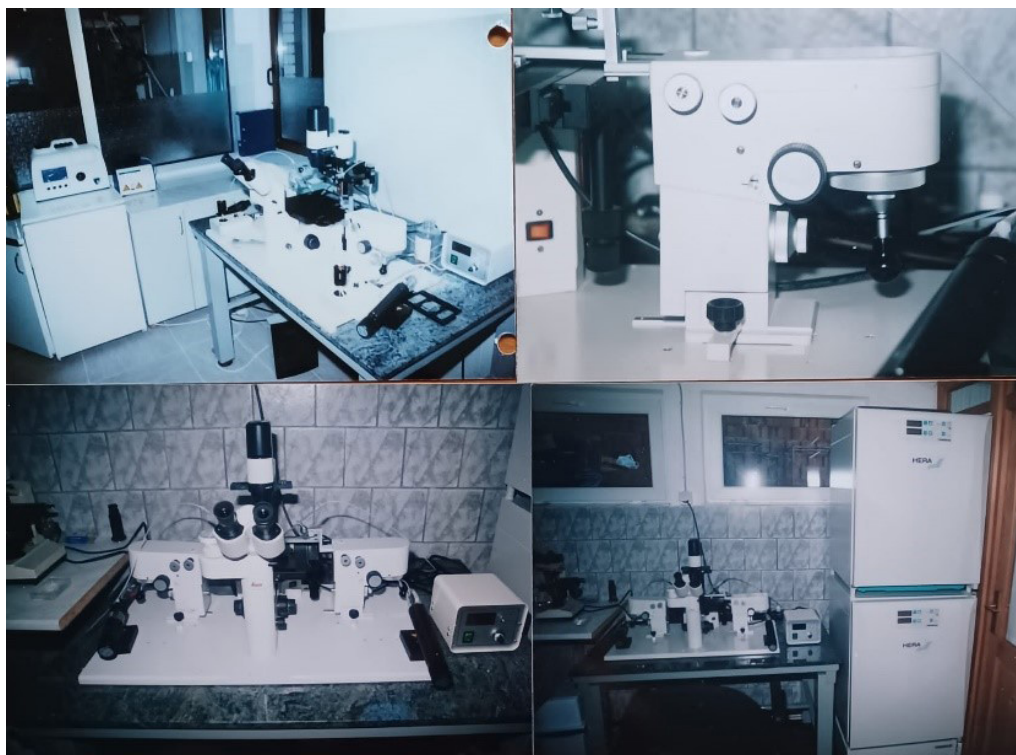

Figura 2. Laboratori i FAM-IVF në vitin 2003